

TEVÂRÎH-İ ÂL-İ SELÇUK [SELÇUKLU TARİHİ]

Bakır, Abdullah (2009), *Yazıcızâde Ali, Tevârîh-i Âl-i Selçuk [Selçuklu Tarihi]*, Çamlıca Basım Yayın, İstanbul, LXXXVIII+988 s. ISBN: 978-9944-905-75-6

Zeki KAYMAZ*

Dil Araştırmaları, Güz 2015/17: 255-267

Tanıtımını yapacağımız Dr. Abdullah BAKIR'ın, Yazıcızâde Ali, Tevârîh-i Âl-i Selçuk [Selçuklu Tarihi] adlı çalışması bir giriş, metin ve dizinden oluşmaktadır. Kitabın iç kapağındaki adı ise “Yazıcızâde Ali, Tevârîh-i Âl-i Selçuk [Oğuznâme-Selçuklu Tarihi], (Giriş-Metin-Dizin), Hazırlayan: Dr. Abdullah Bakır, İstanbul 2009, Çamlıca şeklindedir. Yazar, giriş bölümünden önce kaynakları, transkripsiyon alfabetini, kısaltmaları verdikten sonra, transkripsiyon (çeviri yazı) ve edisyon kritik çalışmasında uygulanan yöntemi açıklamıştır. Girişte eldeki kısıtlı bilgilerden hareketle Yazıcızâde Ali'nin hayatı üzerinde durulmuştur. Bundan sonra Tevârîh-i Âl-i Selçuk tanıtılmıştır. Yazıcızâde Ali, eserinin bir kısmını İbn Bibî'nin El-Evâmirü'l-'Alâ'yye fi'l- Umûri'l Alâ'yye adlı Farsça eserden çeviri yoluyla oluşturduğundan, burada İbn Bibî'den ve El-Evâmirü'l-'Alâ'yye fi'l- Umûri'l Alâ'yye'yi de tanıttikten sonra Tevârîh-i Âl-i Selçuk'un önemi ve içeriği üzerinde durmuş, daha sonra eserin nüshalarını tanıtarak, bu eser üzerinde yapılmış olan çalışmaları anlatmıştır. Giriş bölümü metin fihristiyle sona erdirilmiştir. Tevârîh-i Âl-i Selçuk'un metni 3. sayfayla 930. sayfalar arasındadır. 931 ilâ 955. sayfalarda edisyon kritiğe esas alınan nüshaların sayfa karşılıkları gösterilmiştir. 959 ilâ 988. sayfalar arasında indeks vardır. Yayın eklerle son bulmaktadır. Yayımda yazar, eserin Topkapı nüshasını (nr. 1391'de kayıtlı nüsha) esas aldığını (metinde A olarak gösterilmiştir.) ve Paris (P), Berlin (B), Topkapı 1390 (T) nüshalarıyla karşılaştırdığını belirtmiştir. Sayfa XXI'de bu seçimin gerekçesi olarak **bu yazmanın diğerlerine göre daha kapsamlı ve hareketli olması** gösterilmiştir. Aynı sayfada “**Metin tamamen okunuşuna göre kelimesi kelimesine transkripsiyon edilmiştir.**” denilerek çeviri yazı yöntemi; XXII. sayfada da “**Bu çalışmamızla ana nüshasına ulaşamayan Tevârîh-i Âl-i Selçuk'un aslına en yakın şeklinin ortaya çıkarılmasına gayret edilmiştir.**” denilerek amaç açıklanmıştır. Yazarın da ortaya koyduğu gibi Tevârîh-i Âl-i Selçuk, bir tarih eseri olmasının ötesinde Türklerin boy-larını, tamgalarını, sosyal hayatlarını, geleneklerini, yönetim usullerini, türk töresini de anlatan paha biçilmez bir eser olma özelliğine de sahiptir. Böylesine önemli özellikleri olan, böylesine hacimli bir eserin kolay kolay ortaya konulamayacağı da bir gerçektir. Ancak Türk dili ve tarihi açısından da önemli özellikleri barındıran Tevârîh-i Âl-i Selçuk'un daha titiz bir yayınının olması gerektiğini düşündüğümüzden yayını inceledik. Amacımız, bu tenkitlerin ışığında yanlışlıkların düzeltilmesi ve her kesimin faydalanacağı bir metnin elde edilmesidir. Eser üzerindeki değerlendirmelerimiz altı başlık altında toplanmıştır:

* Prof. Dr. Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Öğretim Üyesi, zekikaymaz_19@hotmail.com

- A. Yanlış okunan Kelimeler ve İbâreler.
- B. Aynı Kelimenin Farklı İmlâlarla Yazılması.
- C. Ünlü Uzunluklarının Gereksiz Kullanılması.
- D. Türkçe Şiirler.
- E. Arapça Metinler.
- F. Farsça Metinler.

A. Yanlış okunan Kelimeler ve İbâreler:

s. 4 Tulas > Talas; Sayrum > Sayram; Kemceyut > Kümçüyüt; Kilivrân > Gülüren; Burkân kâledûn > Burkan Kaldun; Kûñân'a > Gögen'e; südne > seddine. **s. 5** Kirayet > Kereyit; Kankurat > Konkurat; dirlikin > Derlikin; her birinûñ > her yirûñ; Aygur hattıyla > Uygur hattıyla (Metinde Aygur olarak okunanların tamamı Uygur olarak düzeltilmelidir.); tarika siyakat > tarika-i siyakat. **s.6** ve **7'**de Dip Ya' kub > Dip Bakuy. **6. sayfada** Oğuz boylarının listesi vardır. Bunlardan bir kısmı dipnotlarda gösterilmiş olan doğru şekilleri tercih edilmeliydi. Buna göre Uşar > Avşar; Kayzık > Kızık; Alka-övli > Alkaevli; Davdurga > Dodurga; Payındır > Bayındır; İymür > Eymür; Cinin > Çepni; Evdagir > Üregir; Kapçak > Kıpçak; Kılıç > Kalaç. **7. sayfanın** devamında Moğol boyları anlatılır. Burada geçen Moğol boy adları da şu şekilde düzeltilmelidir: Sevniyyet > Sevnit; Merkiyet > Merkit; Urasut > Üresüt; Targut > Torgut; Uvirat > Ovirat; Kuri > Kori; Sekayet > Sakayıt; Kirayet > Kereyit; Önküt > Öngüt; Ninüz > Negüz; Külünküt > Kelengüt; Kankarat > Konkurat; İkiyras > İkires. **s. 11** Ebulca Han > Abulca Han; Urtak ve Kertay > Ortak ve Kortak; Karkarum > Karakurum; Karısıbram > Karı Sayram; yakinine > yakınına. **s. 12** kayduya ta'allukdur > Kaydu'ya ta'allukdur; Kuyuneci > Koyunçı; bu Bulca Han > Abulca Han; dipyakuy > Dip Bakuy; şevkat > şevket; yazılıklar > varup bazar (82. Dipnot'ta). **s.15** kevineleri > günileri "kıskançlıkları"; İkaklık > ittifak; 'ammüleri > 'ammuları (geçtiği her yerde). **s.16** akuradurdı > ev kurdurdu. **s.18** yüklediler > yüklerlerdi; Kınkılı > Kankılı; Kınklı > Kankılı; Kıpçan > Kıpçak; ikisinûñ arasında bir atada > iki sunuñ arasında bir atada; çün yıladan > çok yıllardan. **s.19** yayak > yasak; neslinden dururlar > neslinden dürürler; ite > atıp; süñlüni > süglini; güç > göçe; yasak > yasakdı. **s.20** bisselü > bişelü; bise > bişe; hurmiy > hurmin. **s.21** irek > eyrek; şöylan > şilen; tura-y-ıla > töreyile. **s.22.** Yengi kinetlü > Yeñikentlü; dürr-i mukbil > dört mukbil; turası > töresi; 'ala ceddihî > 'alahide; turasın > töresin. **s.23** imâce ~ imace~umâce ~umâca > omaça "kuyruk kemiği". **s.26** eyüdür şüçi > eyü dürüşüçi; iyrek çavlu > irak çavlu. **s.28** ezmeyeler > azmayalar "sapmayalar". **s.29** ayini ağalık itmeye > ini ağalık itmeye; Bayâsi > Bayat. **s.30** koydı > koptı; uruk > okruk; tumân~ tuman~ tümân > tümen. **s.31** çargamak > çırgamak; büyüñ > bu yosun; urunına > orunına; ayruksısı > ayruksı; menhasunet-i siyasete > men hasunet siyasete; oğullular > oğullar; yavi > yavı; Türk mânlik > Türkmenlik. **s.32** öninden > onından; bilige > bilge; uruk > aruk. **s.33** [Manuçıhr] > ø; tengsükleri-y-ıla > tañsuklarla; assına > assıya; biz ve > bizüm; olalar öleler > olalar; uç-ile > avcılar. **s.34** tura kişiler > turan kişiler; yoksul arasında > yoksul ata arasında; önlü > öglü; ulusu > ve ulus. **s.35** ugurlık > ogurluk. **s.36** hişam > hişm; illeri > elleri; degü > degül; kuvvetlü > kutlu; ikinciye > ekinciye; süñek > sinek; kendürleri > gön-

dürileri. **s.37** dânişdiler > danişdılar; mevcâları > müçeleri; öpüp > evit; çagadul > çagdavul; liki > gey. **s.38** Çavandur > Çavındur; hayli ve haşemleri > hayl u haşemleri. **s.39** biriñüzi > birbiriniñüzi; iktirâm-ı tâm > ikrâm-ı tâm. **s.40** perestiş > porsiş. **s.41** ezip > azıp; kavli agılıdır > kul oğludur. **s.42** hisar > hıdır; tagcuguz > tagcugaz. **s.46** at anı çekemezdi > at anı geçemezdi. **s. 47** kulûbda > kalup da. **s.58** nüvâhîsin > nevâhîsin. **s.70** Bojan'a vardı > Bojan'a virdi; getürdi > götürdi "kaldırdı"; bedrikayı > bedrekayı; berkeleri > birkeleri. **s.71** ilvire > alvire. **s.79** bana > buna; minceyi > minceli. **s.88** az'afını > iz'afını. **s.91** hutbeyi Horâsân > hutabe-i Horâsân. **s.97**deklü > dükeli. **s.98** kirmedi > kiremidi. **s.101** ağılıb > aaleb. **s.102** öçüñdendür > ucuñdandır. **s. 107** Boz-A-ba > Boz Apa ~Bozapa. **s.115** Mûfik > muvaffak. **s.143** kovalayup > kovlayup. **s.144** Ve Ay-aba Yemen'de ve 'İzze'd-dîn Meysere'de idi > Ve Ayapa yesârda idi ve 'İzze'd-dîn meyserede idi. **s.145** Ay-abayı > Ayapa'yı. **s.173** me'mineye > me'meneye; dalup > delüp. **s.174** hibâyetinden > habâisinden; akâsı > ikâsı; edâni-i âlim > edâni-i âlem; nümük-ile > bunuñıla. **s. 175** Kendü rumuzı ile > kendüzümüzi ele; **s. 176.** nüvâker~növâkir > nevâkir; **s. 178** çokab > çukât; bedruka > bedreka; eymân gılâz > eymân-ı gılâz; zirâ'tat > zarâ'tat; rûzigârı gaddâr > rûzigâr-ı gaddâr. **s.179** kılavuz > kıla ve biz. **s.181** tu'me nesûr ve sibâ'ı > tu'me-i nüsûr ve sibâ'. **S.182** tondan ve bilgiden > tondan ve belikden. **s.187** bir kile bindüğü > bir külebendî ki. **s.188** mihmanı > mihmanî; mükneti > meknet; vesâklarda > visâklarda. **s.189** urun > varuñ; **s.190** mezuk > müzevvek; min hâli ile hâl > min hâli ilâ hâlin (Arapça bir ibaredir.) **s.191** vezir ve bim > ve zirve-bem; Melik yilüben > Melik Balaban. **s.192** hâk-i rehüñdür âruñdan > hâk-i reh-güzâruñdan. **s.193** bîserâk > biserek; kor kuşak > kur kuşak; Câniyet > Canit. **s. 195** çeşni > çeşeni; Müvâcibi > mevâcibi. **s. 197** bir dost silah > ber-dest silah. **s.198** zemmî > zimmî; bevî > bavî; Tüccâr emsâr mü'min ve zennârdâr > Tüccâr-ı emsâr mü'min ve zünnârdâr; kalbede > kalbde. **s. 199** inçikü âlâtından > içgü âlâtından; alâ hidde > 'alâ-hide; 'itâbi > 'attâbi. **s. 205** kasideyi çün > kaside için. ...ola beyân. Belâbilin-i > ...ola. Beyân belâbilini. **s. 208** diyü > dîv; verdi > vardı. **s.209** makârî'-i harman > makârî'i hırman. **s.210** tahaf > tuhaf; yañılıp > yañalıp; **s.213** kuşış ve keşış oldu > güşış ü küşış oldu **s.231** uma turdı > oma turdı; her tür > ser-tiz; güreş ile > gur-tişile. **s.214** ihdurup > ahdarup; **s.215** Nuh olup ve aydın olup ve kendüzi alup > Nuh Alp ve Aydın Alp ve Gündüz Alp; muhâl > mahâl; münâsib > menâsib **s.218** eyletün > iletün; yakınarak > yakınrak; Mefruz-ı Rum > Mafrozom. **s.219** ğazâ ve bekâ > 'azâ ve bükâ. **s.220.** merhûm in'âm > merhûn-ı in'âm; bahânedür > bahâ nedür?; kablınden > kibelinden.(pek çok yerde) **s.221** devşürürlerdi > düşürürlerdi. **s.222** kedâr > güzâr. **s.224** Sultan Hasan istima' birle işitdi > Sultan hasen-i istima' birle işitdi. **s.226** kaldı kâr > kıldı kâr; kerâm > kirâm; sirâyân > ser-âyân; sâya saldı > sâye saldı. **s.227** zemâmını > zimâmını; dilü gam keşân > dil-i gam-keşân; hazâyînu > hazâyîn; salât-ı > sılât-ı; gerdin geşlere > gerdin-keşleri. **s.230** rüc'atine > ric'atine. **s.231** telâ ve > tilâvet-i; avradı > evrâdı; tahsili amâneyye-i câvidânî > tahsil-i amâni-yi câvidânî **s.232** dârigâhda > dâd-gâhda; kânuñ > kanuñ. **s.233** Rubi' meskûn > rub'-ı meskûn; vâsilu ve assilu; **s.234** mürâretin > merâretin; nekbâtı > nekebât; **s.235** kelleler > gülleler; 'ikâb > 'ukâb. **s.236** 'asâkir mücâmi' müsâmi'ine > 'asâkir-i mücâmi' mesâmi'ine; felek bir vecile > felek burûciyla; cûkâlî > çokalı. **s.237** neheb ve gârat > nehb ve gâret; kıssâd > kassâd. **s.238** penç-yek > pençik. **s.239** tuhmîn > tahmin; gar > garr. **s.240** tâ dâver-i râstin > evtâd urur astin; incilâl > inhilâl; Ezâ tam emered nâ nakşa/tavakku' u

zavâlân izâ kîla tamma > İzâ temme emru denâ naksahu/ tavakka' zavâlen izâ kîle temme. **s. 241** ve mevâr-ı mâri sınımak gerekdür > ve mûrı mâr sanmak gerekdür. **s. 242** igen > iñen; ahirü'd-devâ iliği > ahirü'd-devâ'ilkâ; eger 'adu > Ekrdâ; yüklerin > yünlerin. **s. 243** çavşan dirlerdi şevdur > çavuşan dirlerdi şev dûr; yüklerin > yünlerin. **s.245** firakdan > farkadân; tazı > tazi; **s.246** af'î > ef'î; ulada > evvelide; sinüp > sınıp; kalbini > kalıbını; ve 'avil > va veyl; **s.247** iybe ~iyibe > Ayapa; şaşdılar > şeşdiler; berkidi, Huda hükmi > bir kethüda hükmi. **s.248** hâtem-i zekeri tomarı > Hâtem zikri tomarı: gaza ve bekâ > 'ezâ ve bükâ; savlı-y-içün > vusûli-y-içün; aga varken iyine > aga varken iniye. **s.251** maksûd teyessür > maksûd-ı teysîr; kırası > karası. **s.249** mevâ'id hvâb birle > mevâ'id-i hûb birle. **s.250** evlâdın > evvelâdan; döğündi > düken-di; Çâvilî Beg'i Çâşnigîr > Çavılı Beg Çâşnigîr; Beşâre'yi > Başara'yı; sanç > sânih. **s.253** söylendüp ki bigi > söylendüğü bigi; mekrû hadi'atiyle > mekr ü huda'atıla. **s.254** hişemi > haşemi; ucı > avucu; ezgürdiler > az gördiler. **s.255** obâşî > evbâşî. **s.256** avânî > evânî; çetrü hümâyûnu > çet-r-i hümâyûn **s.259** dâminı cibü Mûsâ > dâmeni cib-i Mûsâ; 'afet > 'iffet; fütutı > fütüvveti; hasâdu > hussâd; melik > mülk; nesile Ba'di nesl > neslen ba'di nesli; nedam > nedem; şem'i mânendi harâs tâbından ürmeğe > şem' mânendi hiras tâbından erimeğe; çerinûñ > cerimenûñ; Ay'ibe > Ayapa; dūd-ı mânûñ > dūd mânûñ. **s.260** hasbılanından > husbanından; visâyil birle > vesâyil birle; avânî > evânî. **s.261** kâlibi mu'azzımeyni > kalıb-ı mu'azzamını; iyş-i > iş; Seyfeddin-i İbiye > Seyfeddin Ayapa; **s. 263** kenüg âc > kengeç. **s.264** bî-dirnek > bî-dirreng; bîcân > pîçân. **s.265** kurubısına > kurbısına; datoslar > debbuslar; hamalları > hemleleri; sadamları > sadmeleri; hismâna > hasmâne. **s.266** kalbe-yi > külbe-i; ravza-yı 'arusları çilügerlige > ravza 'arusları cilvegerlige; yirdedürlige > perdederlige; nidâ' nûvâ' > nidâ-yı nevâ; abka > ibka. **s.267** çerüb-zübân > çerb-zebân; mûmâlik > memâlik; mukassıd > maksad-ı; müveyyil-i fuzala > mev'il-i fuzala; muhâsin > mehâsin; şidâdend > şidâd and; terkine > Türkine; ve yirine > viribiye; geyâsiden > geyesiden; i'lâmu > a'lâm u; geymelü urundi > geyümlü üründü. **s.268** hişmet > haşmet; 'alem sub-u > 'alem-i subh. **s.271** ol ahval u ahzâb şeyâtînûñ sıfatı oldu ve zâ'ifler bu fitnenûñ münşâ ve mübdânını köylerinûñ nihveti ve a'câbına havâle kılurlardı > ol ahvâl ahzâb-ı şeyâtînûñ sıfatı oldu ve zâ'ifler bu fitnenûñ menşe' ve mebedini kavîlerinün nehvet ve a'câbine havâle kılurlardı. **s. 272** ugad > evgad; o baş > evbaş; giyürdiler > givürdiler; 'irâde > 'arrâde; 'abadeyi asnâmeyi > 'abde-i esnâma; nakamzenler > lakamzenler; tirü bâran > tîr bârân. **s.273** yeni > yegni; külâh-ı küyânî > külâh-ı keyânî; kulına > kolına. **s.274** ziyde ve 'ömrü > Zeyd ve 'Amr; nekir > nakir; nakiri yezdi > na-güriz idi; hasa > hassa; Dîvân-ı a'lâda fâtirinde > Divân-ı a'lâ defâtirinde; mihmâtı > mühimmâtı. **s.275** sanâ'at meşâtaları > sanâ'at-ı meşşâtalar; huttasına > hıttasına. **s.276** hâssından > haddinden; hayra ve rûzigâr > hıyre-rûzigâr. **s.282** sahib-i müknet > sahib-i mekteb. **s.285** Süleymân ve irtiraha-yı 'azamet > Süleymân-vâr taraha-yı 'azamet; diyü şirist-ı gulâz > div-şirist gulâz; harfa ve turfa-yı 'Arab > hurefa ve zurefâ-yı 'arab; tomar-ı bîkâr dirilmiş-idi > tomar-ı peygâr dürülmüş-idi. **s.288** çıka belidi > çıkabildi; Lifûn-ı mel'ûn pınarına > Lifun-ı mel'ûn peygârına. **s. 290** melcime > melhame; yazıcıyla düşürdiler > bâziçeyle düşürdiler. **s.293** cebel ü yaraklu > cebelü ve yaraklu. **s.294** salat > sîlât. **s.295** bindüğü dergâh > bendegi-i dergâh; Ve ceminûñ kâfûrî libâsı sebz-zer-nigârî hil'atına mübeddel oldu > Ve ceminûñ kâfûrî libâsı sebz-i zer-nigârî hil'atine mübeddel oldu. **s. s.296** şebistan-ı matharı > şebistan-ı mutahharı; uyun >

ebeveyn; safûtiyle > safvetiyle; ecnâs-ı tuhf- i nefis > ecnâs-ı tuhaf-ı nefis; ihmâli > ahmâli; hatbeye> hutbeye. **s.297** sebab-i mübâhât i'kâb ve tiyâr> sebab-i mübâhât –i a'kâb ve tebâr; bâd-ı pâ > bâd-pâ. **s.298** Kudur şehrinde > Egridür şehrinde; birâste > bir âraste; külâh-ı güyânî > külâh-ı keyânî; itdi. Vardı > itdürdi. **s.299** havân-ı hâsı > hân-ı hâsı. **s. 300** mâsît âba > mâstâbe; degerlü ki varanlar > dünürlüğe varanlar; urundı > üründi; bunlaruñ > begleruñ; **s.301.** burkına > bayrakına; benden ve hizmetkârim > bende ve hizmetkârıyam; ümenâ> emnâ. **s.302** göçgüsün > göç kûsın; mücmereler > mecmereler; mühedü > mühed. **s.303** rabikasına > ribkasına. **s.304** ibrâ râste > bir ârâste; süñülemeleri > sögülmeleri; ikdâh > akdâh; tamâyile > temâyüle. **s.305** maluf > me'luf; Çavilü'yi > Çavlu'yi. **s.306** sugrasın > sağır sinn; ihmal > ahmal; mü'ebbel > mev'il. **s.307** Ana mürvet müzevirdürler" didi > Ana mürüvvet müzevvir dirler" didi. **s. 308** fikr-i metîn ve dûri beyni çarh-ı büryan-ıla berâbarlık > fikri metîn ve dûr-bîni çarh-ı berînile berâberlik; Cümle cem'iyet-i vahibet tamam birle > Cümle cem'iyet ühbet-i tamâm birle. **s. 310** kirüm > kerm. **s.311** iderüz > idersevüz. **s.312** cezim ve yukzat > cezm ve yakazat; münhîler > mühebbihler. **s.313** gird > kerd; madhar > müddehar. **s.314** ihmâli, ihmâl > ahmâli, ahmâl. **s.317** benzetmiş olavuz > biz etmiş olavuz, **s.318-319** yelkilendi > yalıñlandı. **s.326** gildâm > gül-endâm. **s.328** ittürdüm > ilettürdüm. **s.329** tecdîd ve sokulup > tecdîd-i vuzû' kılıp; küttüval > kevteval. **s.330** nekin > nigîn; veceddü veceddü > ve cedd-i vecd ü. **s.331** Tevki'-i > Tevakku'; berk-i sıyrâ > berk-seyr; îmân-ı galiz > eymân-ı galiz; izinler > âzînler. **s.335** bite-y-idi > be-te'yid-i; gir-nây > kernây; nev-beyitler > nevbetiler; kuvvallar > kavvallar; **s.337** cusuklar > cevsaklar; mugisi > mugaşşâ; yekrânî tavrıyla > yek-rânî tozuyla **s.338** yelkilendi > yalıñlandı; kevbeklü > göbeklü; zerbefet > zer-beft. **s.339** zire tavk zerinde > zir-i tavk-ı zerrinde; derricklerden > derîçelerden; cümle-i 'arş > hamele-i 'arş; kemer bendini > kemer-i bendegî; **s. 340** fiten-i müstelikden > fiten-i mestlikten; mecâ'at ebâdî > mecâ'et âbâdî; müza'far ve kılyât ve bûri inbât > muz'afar ve kaliyyât ve boraniyyât; **s. 341** mevcler > müçeler. **s. 343** gülgûn-ı kumrî > gülgûn-ı kameri; sağrılarına> sâgarlarına; tefârik nâm > tefârik-i ni'âm. **s.344** persiş > pürsîş; avare > evde. **s.345** 'ulu menâsıb ve semu' mürâtib birle > 'ulüvv-i menâsıb ve sümüvv-ı merâtib; şehriyâr dâd göstere > şehriyâr-ı dâd-güster; cihânbanî binâ aydüz > cihân-bânî-yi binâ-endüz; zurve-i ref'atde > zirve-i rif'atde. **s.346** ve cevhatına > vücûhatına. **s. 347** tümân > tümen; tüman er dürmüş-ıdı > tümen er dirmişidi; hezîn > hünerin **s.348** mâhûd> me'hûz; çökâlar > çukalar; müstâk-ile > müste'kile; hûneyi > havaneyi 'imali > 'ammali; **s.349** felek tasa' > felek-i tasi'; şiynelmişidi > şenelmışidi; enâ-i leyde > ânâü'l-leyl; kata' tariki > kutta'ı tariki. **s.350** sadr kendü reyisi > sadr-ı kendürfisi; **s. 352** mâlâ ya'ni > mâlâ-ya'nî; **s.353** Rû'ûsuñ > Rus'uñ; Sultânuyûñ'na > Sultanöyüğü'ne; bıçıklık > bıçakçılık; **s.356** şeri'at haberi millet > şer'at-ı hayr-ı millet; ahyâ-i kavâ'idü merâsim-i şehriyârî ve a'lâ-yı mu'allim kişverdârîsin > ihyâ-yı kavâ'id ü merâsim-i şehriyârî ve i'lâ-yı ma'âlim-i kişverdârîsin; suru'-ı mutahhar Muhammedî > şer'-i mutahhar-ı Muhammedî. **s.357** düşdüğü > düşdeki; hulûl-i mâlâ bida minhudan öndin husûl-i mâlâ 'ivaz teysîr dâyiresine geldi > "hulûl mâ lâ budde minhu" dan öndin "husûl mâ lâ 'ivada 'anhu" teysîr dâyiresine geldi. **s. 358** mahall-i bâr-gâhı kibiryâda > mahall-i bâr-gâh-ı Kibriyâ'da; bûdı ve cûdı > bûd-ı vücûdı. **s.359** korkuz > kırk kez; yidi gün > yidegün; **s.362** ashab-ı tahkîk Abaka'nun > ashâb-ı tahkîk-i ebkanuñ. **s. 363** Kullar > Kavvâl. **s.364** Kuru > Kuru; üç keyvân-ile > evc-i keyvân-ile. **s.365** pîl-mev > nîl-

mevc; ötlüğün > ötlegen; semeki semmakile > semkî semâkile; sahâ > sehâ. **s. 366** ol şeb divâ'uci > ol şeb-i div-âveci; **s. 367** eyyâm atlarına > yâm atlarına; **s.369** kimûre vire > gümrer; **s.372** fukarâ ve mantû'lara > fukarâ ve mutatavvî'lara. **s. 373** hôm-ile > hükme; ruzigarsuz > ruzigarumuz. **s.374** kal'a-ı padişaha > kal'a padişaha: cerib-zebânlik > çerb-zebânlik; havâşhâne ve harrâs âsitane > havâs-ı hâne ve herrâs-ı âsitâne. **s.375** hikmet derilerin delmişler > hikmet dürrlerin delmişler. **s.376** tende Seng-i > tünd seng; bikâr > peygâr; esbâbunı şemâr ve her berâgî > esbâb-ı bî-şumâr ve her yaragı; sihirle > sipihrlle; vasitay ile > vasıta-yıla; mufêr ve mukâr > meferr ü makarr. **s.377** Melik Süleymân > mülk-i Süleymân; gez hudâyi > kedhudâyi; olunırsa > añılur-sa; hamituz > hamiyetimüz; muzâkına > mezâkına; fikr-i verâyı > fikr ü verâyı; esbâbını nevkile > esbâbı anuñıla; küpler > kuylar; akta'ı > ikta'ı. **s.378** 'âlim-i âlem giri > 'alem-i 'âlem-gîri; yeñi melik > yeñi mülk; sancak ve ferhande > sancak-ı ferhunde. **s.379** kutlu yağı > kuvvetlü yağı. **s.380** belâsı > palas. **s.382** buyigâr > peygâr. **s.385** ra'nâ derbâr u hil'atlerinden > ra'nadur baru hil'atinden; Azer u zigarda > az ruzigarda; dehr-ü devr nigûn > dehr-i dü-rengûn; berâ-yı metin > bu rây-ı metîn. **s.390** ferizedâni > ferr-i yezdânî. **s.394** hurmet durâ'asını õñine salıp > hürmet dürra'asını eynine salıp. **s.400** esnelmiş-idi > esenleşmişdi. **s. 401** hafız zamânını begli > hafz zimâmını be-kül-li; deyâr > deyyar. **s.406** kapusını urdılar > kapusını ördiler; Üzîn > Özin. **s.409** Câvelî, Çâvilî > Çavılı. **s.410** ammâl-ile-yidi > amâllaydı. Kilitidür kişver > kilid-i der-i kişver **s.411** irceñizden > ircegizden **s. 412** Kılavuz yâgıla > kıla öz ayagıla; vefîr ü sipâh > girivv-i sipah. **s.413** sündiler > sökdiler; Uluya > ölüye. **s.414** ted ü cevşân-ıdı > tünd ü çuşânıdı; aslaha > esliha. **s.415** Kemân ideridüñ > Gümân ideridük; kalb > kılup; Beşşâr yamduk > Başarımaduk. **s.417** de ana bir > dâna debir; irüvere > irüre; kılmadın > kalemden; kovı > kavi; **s.419** nakamcı dilüp bir ruhne > lakamcı delüp bir rahne; ve 'adü va'îd > va'd u va'îd; **s.420** iken > iñen; Kişkenhir > Kişkencir; sefihten > sefehden; sezâ gözi > sezâñuzı; ok sa'îrinden > ok safirinden; 'iradeler > 'arrâdeler; idâvetini > edevâtını; rûz ü rustahir > rûz-ı rustahîz; fer 'alem > ferr-i 'alem; al ve zemberek okı-ıla > el ve zemberek okı-yıla; **s.421** Mümândem ki tâvûs zerrine per > Hemândem ki tâvûs-ı zerrîne-per. **s.422** İçüben > açuban. **s.423** bester > beşer; hisni hisniye > hısn-ı haşine; kâm-ı murâdları > kâm u murâdları; dimâr > mucebince demâr. **s.426** mühendis binâlar ve hazik sanâ'ı > mühendis bennâlar ve hazık sînâ'î; endîşe-yi düzeyin aña kemân iletmezdi > endîşe-i dūr-bîn aña gümân iletmezdi; zenîf > ziyet; nevâb ve kitâbı > nüvvâb ve küttâbı. **s.427** bahtı bulandı > baht-ı bülendi; baht u arveni > baht u vârunı; yavusı > yarusı; ıssı vüsûğın > ıssı ve sovuğın; nâme tulu'dan > nâme tolu 'özü. **s.427** komağa müdde ki > koma gussada ki; dilek dileni içmişem bezm ü nerm > Dilek dilini açmışam nerm ü nerm; tengsükleri > tangsukları. **s.429** müşâra'ından > meşâri'inden; dergâh-ı ve'l umûr > dergâh-ı vâlâmuz. **s.430** gerd u nikişlerinüñ > gerden-keşlerinüñ; kakıdı > kakdı 'çaldı'; dâd er > dâdâr; marûh-ı mîtû-nümây ve mînâsâyine > mürevveh mînû-nümây ve mînâ-sâyına. **s.431** köşede töşedi > güşede tüşedi; la'b toy-idi > lu'b-ı toy idi; Ki nevkile her köhne kâdı yine > Ki nev kıla her köhne kârı yine; mâmazâ > mâ-mezâ; müste'dâd > müsta'id; hezîmet > 'azîmet; müc-ded > mücedded; yenâm-ı merâmdan > niyâm-ı meramdan. **s.435** tatliyye ve zamâde > tılâya ve zimâde; tecdid-i talâ ve zamâdat > tecdid-i tılâ ve zimâdat. **s. 440** deñizi berrü geçem > deñizi berü geçem; mâlike > mâl ki. **s.441** kendözüm > gündüzüm. **s. 442** arslan gibi agarmaga > arslan gibi añramaga; Nâyibe Zaymân dirler > nâyibe

zamân dirler. **s.443** esîb > asîb; talep talep > tolpl tolpl. **s.444** ve zayıf > vezaif; gider > güzer; Sûy-ı sa'd u sürsün > Sûy-ı Sagd u Sersün; bu dūd-ı mân kerimūñ > bu dūd-ı mân kerimūñ; siphr-i birānuñ > siphr bir anuñ; sağında > saffında. **s.445** bir kerîme-i hayâle-i hükm tevzicine getürmiş-idi > bir kerîmeyi hıbâle-i hükm-i tevzicine getürmüş-idi; 'iddet-i vâhibet > 'uddet ve uhbet; bidendiş > bed-endiş; yitür şâh > tir-i şâh. **s.446** Ger göresin hûna fermân dahı > İrgüresin hûta fermân-dihı; âver demuz > âverdümüz; ger demuz > gerdümüz; bir > bini. **s.448** Cihân mührü ikbâh bervey nihâd > cihân mihr ü ikbâl berûy-ı nihâd; reşkilteri > reşk iltürdi. **s.449** Gulâmân nâm varân > Gulâmân-ı nâm-âverân. **s.451** Huzar > Hazar; ticârib tamâm > tecârib-i tamâm; gerdün-ı kirdānuñ > gerdün-ı gerdānuñ. **s.453** 'uşri 'uşrin > 'öşri 'öşrin; parpara > perpe-re; Merzibûm > merz-i bûm. **s.456** tîre kōndi > tîre-gūndi. **s.457** ve huda niyyetüñe > vahdaniyyetüñe. **s.458** tuvsan-ı > tevsen-i; serigü hisar > ser-i küh-sâr; toli tîri > tîlâ tîr; birende > bürende. **s.460** lîn-i makâl > leyyîn-i makâl; bir rây-ı vuhuş ıssı > bir rây ve hûş ıssı; azram > âzerm; baridler > yazdılar. **s.462** engri ve tâvilî > Engürî ve tavlı; hutâm > hitâm; nike dād > nigehtâr. **s.463** zerkûfit > zer-kûft. **s.464** ra-yı > rây; pav ü > pa vü; kerhini girihini. **s.465** altun kurulu > altun kurlu; mekhale > mükhüle > assı çok > ıssı ve sovuk. **s.466** Ve kilâ'et-tarafeyni > Vükelâü't-tarafeyn. **s.467** teg-rek > tegerg. **s.468** hica sınıfında > heyca safında; hüsâm cân işâm > hüsâm-ı cân-âşam; al-cân cân-perver > elhân-ı cân-perver; garnâb > garrâ; mencûk zerrîn hurşîd-i tâbân > moncuk-ı zerrîn-i hurşîd-i tâbân. **s.469** kîriye > kırıya; 'işî > 'ıyşî; tir-i > biz. **s.470** zeyn-i kemer > zerrîn kemer; câ-yı cevân > cây-ı cevân. **s.472** engerî > Engurî; yâkîtdan > yavâkıtdan; târum sîz fâm > târem-i sebz-fâm; şarûk ziyâ'ı > şürûk-ı ziyâ'ı. **s.473** uşak ve hafakân > ışık ve haftân. **s.474** Zühre-i zehrānuñ > Zühre-i zehrâ anuñ; güştümüze > küşîşümüze. **s.478** kemîn-i umerâ ve 'âlâsı > Kamnanos sultanuñ emri 'alâsı; ve hemün > vehmen. **s.479** zing > jeng **s.480** kılmaz diler > kılmazdılar; yunaldı > yunuldu. **s.481** yanındadı > mânendidi; kılali tagda > kılale-i tagda. **s.482** talaya > talâye; câme-i kehlâ > câme-yi kehlî. **s.483** bebr-i beyân > bebr-i yaban. **s.484** talebü 'alem > tabl u 'alem; tutanı > tonattı. **s.486** künkerine > küngüresine. **s.488** sittiz > sitîz; hasûn ve kalâ'ı > husûn ve kılâ'ı. **s.490** tad-i emn > ta damen-i; ner geldi > nergisidi vü; Hevâ müşk-i bîrû zemîn 'avd-i sây > Hevâ müşk-bîz u zemîn ûd-sây. **s.492** Fermânde > Fûrûmânde; pendâyı ulu > pend ey ulu; bedeli na'am > bezl-i ni'am. **s.495** ve zâyif ve revâyt > vezâyif ve revâtib-i. **s.496** bitr ü zârum > biraz ârâm. **s.497** bîdek tok > yidek tavk. **s.499** şu'âr > şî'âr; yavrı > yâveri; makra'ı > makarı'ı; kerdinkişleriniñ > gerden-keşleriniñ. **s.504** meşâtileri estin ve cîb nevbahârı > meşâtıları astîn ve cîb-i nevbahârı; ol çengiye 'avrat-ı pîrenüñ efsûnı > ol çengiyye 'avrat nîreng ve efsûnı. **s.506** icrâ-yı hikmeti tab'ı ve ilâhî > eczâ hikmeti tabi'ı ve ilâhî; dir feş > direfş; zerdü > zerd ü. **s.508** asla ve ra'sa ri'âyâya > aslen ve re'sen re'âyâya. **s.509** isted'a > istidâ'; Kügûniye > Kögoniya. **s.510** kisâd > kassâd. **s.511** Zemânetü > Zemanto; ma'af > mu'af; tehenk > tehettük; Kegûniye > Kögoniya. **s.512** Kügûniye > Kögoniya; huttasına miylan buyurdı > huttasına meylan buyırdı; müvâd-ı istizhâr > mevâd-ı istizhâr. **s.513** tuhf > tuhaf; Gurende > Güvârende; ku-yı cûsak > kavî cusak. **s.514** olmuş-ıdı > olmamış-ıdı; kû-yı > kûy-ı; bahâdürlar > bahâ dirdi. **s.515** mugır > meferr; ğamara-yı belâ > ğamre-i belâ. **s.516** 'ilm-i kelâm-ı vefkde > 'ilm-i kelâm ve fikhda. **s.523** kor > kur. **s.527** lîn-i makâl > leyyin-i makâl. **s.528** yuva, yuvalık > yova, yovalık. **s.529** Şemse'd-dîn Altûn-ı bî-Çâşnigîr'i > Şemse'd-dîn Altunapa Çâşnigîr'i. **s.530** kor

kuşaklar > kur kuşaklar. **s.531** Emîr Şemse'd-dîn Altun-ı bî > Emîr Şemse'd-dîn Altunapa'yı. **s.532** Altûn Beyinûñ > Altunapa'nuñ **s.533** Altûn Biy > Altunapa; Cävülî Beg > Çavulî Beg. **s.537** mecmere > micmere. **s.540** yikrân > yegren. **s.555** güz geye > gözleye; yiksere > yeksere. **s.560** Dönüp meysere saffını süñdiler > Degip meysere saffını sökdiler; öngürüsü > Engürüsü; güzüldi > gözledi. **s.562** çîñnine > çîgnine. **s.567** Şemse'd-dîn Altûn Bî Çâşnigîri > Şemse'd-dîn Altunapa Çâşnigîri. **s.568** Şemse'd-dîn Altûn bey > Şemse'd-dîn Altunapa. **s.576** Çävülî > Çavulî; kütüvâl > kevtel. **s.577** icrâ hûr > ücre-hôr **s.584** kötü eller > kevtellallar. **s.585** zürve-i mu'âlî > zirve-yi ma'âlî; kütüvallerini kevtellallarını. **s.586** Sinâne'd-dîn Kîmâz > Sinâne'd-dîn Kaymaz; Kiruhan > Kayur Han (bk.s.589'da Kayır Han'a). **s.587** Kîmâz'a > Kaymaz'a; yuvalık > yovalık **s.589** nüvâle > nevâle; eymân-ı galat > eymân-ı gılaş. **s.590** şaşup > şeşüp. **s.591** mi'ciri > mi'cer; urutdılar > ördtiler; biz mogul'un > bir Mogol'un; güç > göç. **s.593** nuhûtinden > nohutundan. **s.595** duzahdura > Duzahdere; bâğînuñ > Bagnik ~ Bafnik. **s.596** melikümi harâset itmek > mülkimi hrâset itmek. **s.597** kimse olmadı > kimse ölmedi; Serkeci oğlu > Sirkecioglu; Altûnî > Altunapa; Altûn Bî > Altunapa; Serkeci oğlu > Sirkecioglu. **s.598** ve rahat > ve raht. **s.601** ol Aram begi > ol irem bağı. **s.603** kümiş > gümüş; âmîn > emîn. **s.607** nefâyisdürür > nefâyis dürr; igen > iñen **s.608** neciddür? > nicedür?; sayurgamak > soyurgamak; Tûdivan > Todun; Irmitay > Urumtay. **s.610** eylük > illük. **s.611** basıkak > baskak; Bâ-y-cû-yı Noyan > Bayçu Noyan. **s.621** Zemendü > Zamandı "Pınarbaşı". **s.623** Altun Bey > Altunapa; Cândâr'ı tayakçıya > Cândâr Yatakçı'ya **s.624** mübâşeret huvâyetinden > mübâşeret-i havâtınından. **s.626** Sîret nakallar ve dîv-i tabî'at-nümâmlar > Sîret-nakiller ve dîv-tabî'at nemmâmlar. **s.629** dil-gülenken-idi > dilkülengen-idi. **s.630** bu itün > yava yitük; tannâblarından > tınâblarından. **s.631** gürz tehmetisini > gürz-i tehmetenisini; muktebislerinden > muktebeslerinden; kat'-ı duâvî-yi erbab > kâtı-ı da'âvî-yi erbâb; süñüg-i sinânî > süñüsü sinânî. **s.632** Kâvile > Gavele; nüvâhisinden > nevâhisinden; bî-şerimlik > bî-şermlik. **s.635** dekurluk > dünürlük. **s.638** ihmâl afirâvân > ahmâl-ı firâvân; irerlerdi > ırarlardı. yuvâ ve yalûñuz > yova ve yaluñuz. **s.641** bilâ-yı nâgehân > belâ-yı nâgehân; bir gazanfer > bebr-i gazanfer; cevşân ve garân > cuşân ve gurrân. **s.644** kızkûnî > kızkunî; mugazına > mağzına. **s.652** melh > milh; pâk > bâk. **s.657** hutne > hattına; yegan-ıdı > yegeniyidi; 'iradeler > 'arrâdeler; emâdi-i bîkâr > amâde-i peygâr. **s.658** maslih > müsella; oyrudan > o yarudan. **s.659** ekâbir > aña bir; bersîş > porsîş; Esnây-ı hukemâ yanında > esnâ-yı hikâyâtda. **s.660** cengine götürürdü > çîgnine götürdü; hasad > hussâd; islâh-ı nâ-savâb > ıstılâh-ı nâ-savâb birle. **s.662** bî-kâre > peygâre; Ve 'aşîr ve 'işret mesti ve bâde-i pür seyî'i'e ki > Ve 'ıyş u 'işret ve mestî ve bade-perestiyeye; üç def'atden > evc-i rif'atden; eyyâm-ı cuvânî > eyyâm-ı cevanî. **s.663** hatemi > hatimeti; yıllara > bileler; nidasıdur > ridasıdur; ta'zîm emir, Hâlik-i şefkat kâffe-i halâyık birle > ta'zîm-i emr-i Hâlik ve şefkat-i kâffe-i halâyık birle. **s.664** mutetarik > mutatarrik; 'izzet > gurret; kim bendine > kemer bendine. **s.666** 'özir ve hiyaneti > gadr u hiyaneti; varid-i > vardı; eşyâ'muza > eşyâ'umuz "bö-lüklerimiz". **s.667** gûş-ı > gûşîş; sâr-bendine > hisâr bendine. **s.670** müstazhir-i kalb > müstazhir kılup. **s.671** peşrev topçıları > pişrev nöbetçileri; -rihlete'ş-şita'-haml-i > -rihlete'ş-şita-yı hamel; haczi ateşin > hançer-i ateşin. **s.675** çün kârcâne ve kârd üstühvâna > çün kâr câna ve kâred üstühâna **s.676** seffe ve 'atebe birle > sefeh ve ateh birle; yüzünü yinlere dönderüp > yüz noyanlara dönderüp; geçim > kecim. **s.677** 'ale-

mini nîk ü sâr kılıp > ‘alemini nigûsâr kılıp. **s.678** hayırsızlar > hîre-serler; bu tâhe-i kabûlde > bûte-i kabûlde; tûbe-i perve-i > tövbe-i perde; havâtır-ı eşrâfî > havâtır-ı eşrefî; sôkûn > sükûn. **s.680** Samsama’d-dîn Kîmâz > Samsama’d-dîn Kaymaz; cûvâ-lıklara > cavlaklara. **s. 683** kelab > kilab; mihmân-hânesüz ve ‘ikâb > mihmân-hâne-i ‘ukâb; raiyyet-i heres-i > ra’b u hirâs; emân zamânında > emân u zîmânında; kîfî eza > gîti-âra. **s.684** bitürdi ki > buyurdı ki. **s.685** güç ber güç > göç ber göç; aşub-ı silâni > âşûb sili; evvânlar > eyü atlar. **s.686** kûy heykel atlar > kavî-heykel atlar; harb ve kîtâl-i ikâmetden maksûd-ı zaferden gayri > harb ve kîtâl ikâmetinden maksûd zaferden gayri; muvâtafat > mulâtafat; Ki yiter aşiyân mâri mûr itmegil > Ki yir üşüben mâri mûr itmegil. **s.687** künkâcı > kengeci; hâsa İlhan > hassa-yı İlhan; mu’ayyebenüñ > mu’ayyenüñ; ‘ukûde maksûda > ‘ukûd-ı maksûda; Melik merâmda > silk-i merâmda; meremettine > meremmetine. **s.688** kinâyet > kifâyet; leşker cihângir > leşker-i cihângir; hakârına > haklarına. **s.690** aslâ varasa > aslen ve re’sen. **s. 692** Melik ve dinde > mülk ve dinde. **s.693** düşde > deşde; şemşir-i âbidarları > şemşir-i âbdârları; rabakasına > ribkasına; bir gün > biriñüz. **s.694** zamânını şimali eline > zimâmını şimal eline; Hitta ve Hoten ve Çin-i Maçin > Hita ve Hoten ve Çin ü Maçin. **s.696** busiş-i persiş > pusiş ve porsiş; tekûruñuz > tekürüñüz; musâ’i-yi meşküre > mesâ’i-yi meşküre. **s.697** taşradın > taşların; Süriha’yı > Sarıca’yı. **s.703** hişam-ı mansûri > haşem-i mansûri; suvâdı > sevâdı; kalbinden > kibelinden; tuvâlî-i > tevâlî-yi; tabi’iyyetine > tabi’atına; nakâklığı > nakkalığı; Melik > mülk. **s.706** Melik-i kirdikâr > mülk-i kirdigâr; yolından > yönünden; lahme > lemha; hōş hûn > hōş-hân; Belk-i > belki; hediyeler > idiler; dūr u nevbet > devr-i nevbet. **s.707** edâvâr-ı da’vet ve kavâ’-ı âyât birle > edvâr-ı da’vât ve kavâri’-i âyât birle. **s.710** müte’arref > mu’terif; sahn-u güzâr > suhengüzâr. **s.723** Mataliyya > Malatiyye; hazineye > hazine ve çeri. **s.730** Hezar hime > Hezar hile; bilek > belek “sadak”. **s.731** pir oldı > yir öpdi; aktâ’ı > ıktâ’ı **s.735** ve rûdi ve sudûrda > vürûd u sudûrda; mukârun > mukârin. **s.737** Eñecük > ekeçük; Altûnabi > Altunapa. **s.742** Kemâlu’l-lâh > Kemâl ile; a’mül > i’mal; berk-i sir > berk-i seyr. **s.746** Kutlu şîrû > Kutluşîr ve; ‘Urabâ > gurabâ. **s. 751** kuçmel > göçmel; Gerâdîte > Gerâdiyye. **s.752** gîne kîn > kîne-gîn. **s.753** bun dâlû Deccal-fa’âl > bu dâll u Deccal fi’âl. **s.759** şu riş > şuriş; çeşmî eşkubârı > çeşm-i eşk-barı; künkre > küngüre; **s.760** gudurlar > ‘özrler; agvasiyle > igvasıyla. **s.762** Alçâk Noyan ve Kadgânî > Alınçak Noyan ve Kadagan’ı; kalbinden > kibelinden; kâb ve zîle ve bârîmûn > Kab ve Zile ve Tazimun; kâz âv ahvâlisinde > Kazova havâlisinde; merk u mefâcânüñ > merg i müfâcenüñ. **s.767** olıcâ > olca; Açu-yı Şükürçi > Açu Şekerci. **s.774** adına mescidi > âdine mescidi. **s.778** kesret mâl > kesret-i mâl; görelîk > gürelîk; bir gayr-i ‘âdil > bir gayre ‘âdil. **s.779** Rûmî Han’a > Rûm’ı Han’a; hımâkat > hamâkat. **s. 781** Her gah > ol har-gah; donacakdı > dunçukdı; kor > kur. **s.782** eyerlerlerdi > ırlarlar; konakşımı > ko nakşuñı. **s.785** dûrend-i dilinden > derd dilinden. **s.787** tengüsûklar > tañsuklar. **s.791** vefâk tulbinde > vifâk talebinde; biri cîrî > biribiri; durdı > dürdi. **s.792** mu’adan > ma’azin-i. **s.793** Ergun > Argun; mancuk- rayat > moncuk-ı rayat. **s. 794** darb sıhâh ve kisverede ekser-i kıymetî dâşlar > darb-ı sıhâh ve kûsûrda ekser kıymetî dâşlar; rab ‘a ve > rub‘a ve. **s.796** muharrem esrârdı > mahrem-i esrârdı. **s.797** Tâce’d-din Giyû > Tâce’d-din Give; yelkilendi > yalñlandı; bilesindi > bilesinde. **s.798** kısâd > kassâd. **s.799** Çıgur > Çapagçur; tevâbih ve nuvâhîsi-y-ile > tavâbi’ ve nevahîsi-yile; Tûdûn > Tudavun. **s.801** Câmudâr > Camedâr; Katbeyi > Kutabe’yi; madde-i bunlardı > mad-

desi bunlardı; ve re'yi hicâbdan > verâ-yı hicâbdan; esitâr-ı gaybden > estâr-ı gaybden; Buku Aga > Tuku Aga. **s.802** Susûz > Sûr suza; **s. 803** Tûdûn > Tudavun; aşık > ışıık. **s.806** Tedâvün > Tudavun; Kılıc elinden > Kılıç elde; Bî bendekî-yi hadiv ü cihân > Pey bendegi-yi hidiv-i cihân; **s.807** Küre > Güre; râ'd-ı bâr-ı yüz > râdbâr yüz; Abka > Abaka. **s.810** Donup kaldılar şehri nâgeh gâh > Dönüp kıldılar şehre nâgeh nigâh. **s.812** Üşada > uşada; hahsden > nuhsdan; Haddiv ü > Hidiv-i cihan. **s.817** kissâd > kassâd; Hüsâm intikâm > hisâm-ı intikâm; 'âlem-i nüred > 'âlem-i neverd **s.818** semenedi > semendi; dürpelidülerine > dürpeldülerine. **s.820** Kevgüniye > Kögoniya "Şebinkarahisar". **s.821** Ergûn Han'ı > Argun Han'ı **s.824** bir günüz > bir köküz. **s.825** sızup > sezip. **s.829** Kımân > Kaymaz **s.830** şaşdılar > şeşdiler sadr-ı bizergüvâr > sadr-ı büzürgvâr. **s.836** İrgun > Argun; Zeybîk > zîbak. **s. 838** çusûklar > cevsaklar; muhin > mihen. **s.843** kısâd > kassâd; Tedâvun > Tudavun. **s.845** bebr-i dumân > bebr-i demân; Hatenioglu > Hotenioglu. **s.857** Keyâtû > Keyhatu; Salâmîş'ı > Sülemîş'i. **s.859** yakınca > tarîkinça. **s.860** çefşâbât ay > çağşabat ay; sânulla > ise nola; , bilig > bileg; bilgiyi > bileği; mahtû-yı > muhtevi. **s. 862** Dest-hırdâniye > Destcirdânî'ye; Bâydû > Baydu; soyuldular ve darb-ı çöp > soydular ve darb-ı çüb.; Tugâçârî > Tagaçar'ı; Yîrûzkûh > Firûzkûh **s. 863** Hubelürved > Hablerûd; Kurumîş'ı > Kurmîşî; Fevkiya > Kûhe; argâ bitekci > Arga Bitikçi; ihtâci Bugday > Ahtaçı Bugaday ; arga bitekci > Arga bitekçi; Bugday > Bugaday; Tagaçaru Bugday > Tagaçar ve Bugaday; Bâydû > Baydu; İldaz > İldar; Sipîdürûd > Sefidrûd; Ersipâr > Aresbâz.**s. 864** Bayıncar > Bayançar; Neyilsin > Nikeş; kendü Ruda'da > Kündrud'da; Mevlay > Mulay; katından irdi > katından ırdı. **s.865** Çiçâk'ı > Çiçek'i; tûd acûsı > Tudaçu'yu; Nureyn Beg'i > Nurin Beg'i; Surkurluktan > Sugurluk'dan; Bulgan Hâtûn > Bulugan Hatun; avbaşları > evbaşları; hayr söz > hayrsuz. **s.866** nüvâhat > nüvâht; kübrisinde > köprisinde; İnan 'a > Arran'a. **s.867** muçleka > müçelge; örüninde > orunında. **s. 868** Berrücerd > Burucerd; Bâlîtu'yu > Baltu'yu; Hodrûm > hod Rûm; Daştımur > Daştëmür; Yançaru > Bayançar ve; Toçkur > Buçkur'ı; Tûçîfur'ı > Buçkur'ı; diyşürdi > divşürdi; İktâl > Akbal. **s.869** sinüp > sınıp; Mücavürlerin > mücâvirlerin; nevahat > nüvaht. **s.870** Bulad-ile > Bula'yıla; atçılarında bular > içlerinden Bula; Baglakûsu Gürcî > Yaglaku Şükürçi; kardaşılıgını > kardaşı Algu'yu; İkbâl'i > Akbal'ı; Katlıgtemür > Kutluğtemür. **s.871** kabin kıydı > kebin kıydı; yasâyıb tûhtiyâda > yasayıp tohtada; remde > remed; cild ü bâhâdur > celd ü bahadur. **s.872** sürişüp > sorışup; uşanup > üşenüben. **s.873** Bilâcûk'ı > Bilecük'ı. **s.875**Nûyân'ı > Noyan'ı; Mogoltay İçâdi > Mogoltay İdaçi; yâgînuñ > yagınuñ; **s.876** Kırumîşî > Kurmîşî; Körbuka bahadur-ıdı > Kürbuka Bahadır-ıdı; Yümi ve mürted > Yemin ve Murted; Süñürçi İçrâ > Şükürçi Açu. **s.878** Mirveh-i râhitda > Merc-i Râhit'de; İrgûn Han > Argun Han. **s.880** İrâmene > Erâmine; kûtâlcılar > kötelciler; kûvîci oğlu Urgı'ya > Kuñçi oğlu Aragay'a. **s. 881** İlbeg'i > İlbegi'yi; cesr > cısr **s.882** Ulcu > Alcu; Nureyn aga > Nurin Aga; atumiri > Ebumiri; Şenikar > Şunkar. **s.883** Kıbartû > Kabartu; Kûşlûk > Küşlük; Rikka > Rakka; cesr > cısr; tûne > tona; Tûkâtay > Toktay; Kavik > Kuvik; Kunserîn > Kınnesrin; Sûbay > Sutay; Savaki > Sibavuçi. **s. 884** Bulargu > Buralgı; Sultan Bisavul > Sultan Yasavul. **s.885** kûkû > kuku-koku 'pelikan cinsi bir kuş';Tûkiyâ > Toktay. **s.886** süneler > sövenler; Bil-süvâr > Pilesuvar; kolan > kulan. **s. 888** yuvâkîl-ile > yavâkıt-ile; Murûserhas > Merv Serahs. **s.891** Ferâhâ'nuñ Çigan-navür'e vardı > Farâhân'nuñ Çagannavur'a vardı. **s.892** Polâd Cingisânk > Polad Çingsang; kuvvet ile kan ki > Kutulakan (< Kutlugkagan); sehnimak > sehmak; bilekden > beleñden; deklü

> deñlü; hób > hûb. **s.893** çukında > Cevkin'de; Tukıyâ > Tokta; tuhuf > tuhaf; nevâhat > nüvaht; Baçın'den > Beçin bendinden. **s. 894** İrmeni biladı > İrmeni Bala; Sekirfilüçe > Sekir Felluce. **s.895** İnbâz > Anbar; Bolgan Hâtûn > Bulugan Hatun (ayrıca s.905'ta); irâdeler > 'arrâdeler; yürüyür > yorır. **s.896** devâ-i mecrûh olup > Duva mecrûh olup; Dirpesir > Deyr-i Besir; İyilik >; nuvâyi > nüvvâbi; isleri > işleri; Fâйдidû > Kaydu. **s.897** Sayıgan > Saygan; Çapur > Habur; Yılı'far > Tel'afet; Urgûn ve garet > urgun ve garet. **s.898** cindileri > cündileri; Tâyetâk > Taytak. **s.899** Tâtiyâk ve Teresâ > Taytak ve Tarsa; Tikâtımûr > Tuka Timur; Sihend Tagın'a > Sehend tagına. **s.900** Menkûfût > Mankut; şeref bikeşmişini > şeref tikişmişini. **s.901** İran > Arran; Cûma Gürgân > Cürmegüregan; Hevlân Muran > Hulan Müren (ayrıca 902, 904'te); galebe-y-ile 'avrat > galebe-yile er ve 'avrat; yurtlu kondular > yurtlu yurtlarına kondular; sagıra > sagîre. **s. 902** Germûn Hâtûn > Kiramun Hatun; Hevlân Mûrân > Hulan Müren. **s.904** Murâk > Merâk; Hırkân ve Mazdıgan > Harrakan ve Mazdekan; nekes > nüks. **s.905** edep > idüp; sekkân rub'-ı meskûn > sükkân-ı rub'ı meskûn. **s.906** evinip > inüp; geyâsiler > geyesiler; uma turdı > oma turdı; tabulbâz > tablbâz. **s.911** fahl > fihal; mûçilkâ > müçelge; kulmamışdı > kalmamışdı. **s.912** mûmerrin > memerrin. **s.913** sehminâk > sehm-nâk; merdelerini > mürdelerini. **s.914** ezitdiler > azıtdılar; istemeyü > isteyü. **s.916** sandalî > sandalye; şehel > sehel; kelecı > kelecıyı. **s.919** icrâ > ücre. **s.920** öñince bürıdı > öñince yürıdı. **s.921** afvâhdan > efvâhden; Sebüktekin, ki atası > Sebüktekinüñ atası **s.922** üşde > uşda. **s.923** sekker > şeker; köyündı > göyündı; Ne eyürsen? > Ne ıversın?; dahı delü > dahı ol delü. **s.924** Şehüñ cismüne > Şehüñ sevgüsü cismüne; Tebe'â-yı > Tebayı' olan; Hayât adlu > Hayât-âbâd ve; Kaya kılanuñ kird-i râh için > Gazâ kılanuñ kird-i râhu için; hevlâ hakk-ıçün > Mevlâ hakkıçün. **s.925** ser ne beştüñ > ser-nüviştüñ; Harîf ve meyve > Harîf ü mey ü; Bu etvâlde > Bu etvârla; şa'yın > sa'yın; 'adl idesın > 'adlilesın; Büzür Çemehîr > Büzürçmîhr; Üşendürmedi > Uşandurmadı; kurda irürse > kurda irerse; Göndermedi Şem' Pervâneyi > göyündürmedi şem' pervâneyi. **s.926** yine sala > yire sala; Garım > garıbem; olıram > okıram; şevket kıla > şefkat kıla; term itege itmegüm terrüme > Terim itmege itmegüm terüme; seme merhamet > şemme-i merhamet; Nücüm u bilâ gâyetiñ 'ömrünüñ > Nücüm bile gâyetin 'ömrünüñ; pey > seni.

B. Aynı Kelimenin Farklı İmlâlarla Yazılması:

Metinde pekçok kelime farklı farklı imlâ ile okunmuştur. Burada bazılarına örnek vermekle yetinilmiştir: nüvâker (s.176) ~ növâkir; bilâ tigin (s.237) ~ Bilâtigin (s.877) ~ pala tigin (s.829) ~ balatigin (s.245); biserâk (s.205) ~ pîserek (s.527); Ayıbe ~ İbiye (s.261) ~ Ay-ıbe (s.315) ~ Ay-aba (s.145) ~ İybe (s.247) ~ İyibe (247) ~ Ay'ıbe (259); bikâr (376) ~ bîkâr (420) ~ bî-kâr (662) ~ pîkâr (471) vb.

C. Ünlü Uzunluklarının Gereksiz Kullanılması:

Metinde Türkçe ve Moğolca kelimeler ünlü uzunlukları varmış gibi okunmuştur. Bu tür kelimelerde ünlü uzunluklarının gösterilmemesi gerekirdi. Örneğin ânüñ (s.13); ağâc-ile (s.19); kâtı (s.250); altûn (s.465); yayân (s.538); kesilübân (s.750); bunüñ (s.751); yarâk (s.796); Bâ-y-çû-yi Noyan (s.685); Sâyin Han (s.694); Gâzân (869); Kûşçı İlçidây vb.

D. Türkçe Şiirler:

Tevârih-i Âl-i Selçuk'ta 1810 Türkçe beyit vardır. Bundan da eserin edebi ağırlığı da olan bir metne sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu şiirlerin de daha dikkatli bir şekilde, vezinleri de dikkate alınarak yeniden elden geçirilmesi gerekmektedir. Biz örnek olarak aşağıdaki şiirleri düzeltmeğe çalıştık. Soldaki kısım yayına aittir. Sağdaki kısım ise tarafımızca düzeltilmiş şekildir:

s.343

Sâkilerdi nice diyem ki olaruñ her biri
Sanki gülgün-ı kumrî dâm-ı mu'ânber tutar
Hüylardı ki berrîn zâhid huşkû er görse
Bahr-i 'ışka özin atar ve anı berde tutar
Zühre sâğrılarına baksa urur raks habâb
Göre çün her biri leb küşe-yi sâğır tutar
Leblerinden meselâ nakl kılan bûseleri
Bûse-'i sân nemek ve piste ve şekerde tutar

Sâkilerdi nice diyem k'olaruñ her biri
San ki gülgün kamerî dâm-ı mu'ânberde tutar
Hüblardur ki birin zâhid-i huşk er görse
Bahr-i 'ışka özin atar ve anı berde tutar
Zühre sâğarlarına baksa urur raks habâb
Göre çün her biri leb -güşe-yi sâğarda tutar
Leblerinden meselâ nukl kılan bûseleri
Bûseyi san nemek ü piste vü şekerde tutar

s.374

Bilürsin bilür nice halk-ı cihan
Ki iki yarıdur tığ ü şîrîn-zebân
Ne zahmi ki irişdürür tığ tız
Zebân aña merhem uyur tız tız
Eger tenedu hem ola çerh kebûd
Dem ve tâb tığ-ile açıla zûd
Anı açın ol kimsedür bî gümân
Ki âkil olup ura zahmı zebân

Bilürsin bilür niçe halk-ı cihân
K'iki yarıdur tığ u şîrîn-zebân
Ne zahmı ki irişdürür tığ-ı tız
Zebân aña merhem urur tız tız
Eger tünd hem ola çarh-ı kebûd
Dem ü tâb-ı tığ-ıla açıla zûd
Anı açan ol kimsedür bî-gümân
Ki 'âkil olup ura zahm-ı zebân

s.375

Şol âh-ile kim itmiş hurdedâyılık
Ol ider mi şîriyle hemsâyılık
Niçündür togan şâh perendegân
Ki tutmaz 'ukâbuñ neyinde âşiyân
Egerçi gice nûridur misli râğ
Tulû' itse hürşîd neyler cirâğ

Şol ehle kim itmiş hured-dâyelik
Ol ider mi şîr-ile hem-sâyelik
Niçündür togan şâh-ı perrendegân
ki tutmaz 'ukabuñ yanında âşiyân
egerçi gice nûridur misl-i zâğ
Tulû' itse hürşîd neyler çırâğ

E. Arapça Metinler:

Tevârih-i Âl-i Selçuk'ta Arapça ibareler ve şiirler vardır. Örneğin 631. sayfada 4 beyitlik; 715. sayfada 7 beyitlik şiirler bulunmaktadır. Arapça şiirler ve ibârelerin çeviri yazısında ciddi hatalar görülmektedir. Bunlar da gözden geçirilerek düzeltilmelidir. Bu olmuyorsa Arapça şekli yazılmalıdır. Arapça kısımların işlenişine 205. sayfadaki şu cümleleri örnek veriyor ve düzeltilmiş şeklini gösteriyoruz: "Ya ayyuhâ'l-maliki'l-maymûn-ı tâ'ira/Va hayrun men fı'l-verâ yamşî bihî'l-kadam/Lam kunta man kabala tar'ânâ va takfînâ/Lammâ tahaddâ'l-banâ-ş-şaybi va'l-haram" ibâresi şu şekilde

okunmalıdır: Yâ eyyuhe'l-melikü'l-meymûnu tâiruhu ve hayru men fi'l verâ yemşi bihi'l kademu. Lev kunte min kablu ter'anâ ve tekfinâ lemâ tehedde ileyne's-şeybu ve'l heremu. "Ey saadetli, bahtlı, sürekli ilerleyen ve hayatta en hayırlı insan! Sen daha önce bize bakıp ihtiyaçlarımızı karşılasaydın, başımız ak düşüp yaşlanmazdık."

F. Farsça Metinler:

Tevârih-i Âl-i Selçuk'ta farklı yerlere dağıtılmış olarak 115 Farsça beyit vardır. Ayrıca nesir olarak verilen yerler de vardır. Örneğin 711 ila 720. sayfalar arası tamamen Farsçadır. Farsça olan kısımlarda da çeviri yazı hataları çok fazladır. Farsça bölümler için de Arapça kısımlar için söylenenler geçerlidir. Farsça kısımların durumuna örnek olmak üzere yalnızca 677. sayfadaki şu beyti düzeltmek istiyorum:

Kâr ez hep huşk ve dîde-i ter nekdeşet
Ve yin tîrî gamân ez sîne tâ ber begdeşet
Bu Farsça beyit şu şekilde okunmalıdır:
Kâr ez leb-i huşk ve dîde-i ter begozeşt
V'in tîr-i gamân ez sîne tâ ber begozeşt
"İş kuru dudaktan ve yaşlı gözden geçti,
Bu gam okları göğüsten kanada geçti."